

Міністерство освіти і науки України
Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна
Кафедра державно-правових дисциплін
Кафедра конституційного і муніципального права

“ЗАТВЕРДЖУЮ”
Проректор з науково-педагогічної роботи
Олександр ГОЛОВКО
“31.08.2022” 2022 р.

Робоча програма навчальної дисципліни
СУЧАСНІ ПРОБЛЕМИ ЮРИДИЧНОЇ НАУКИ

рівень вищої освіти: перший (бакалаврський)
галузь знань: 08 Право
спеціальність: 081 Право
освітня програма: Право
вид дисципліни: за вибором
факультет: юридичний

2022 / 2023 навчальний рік

Програму рекомендовано до затвердження вченою радою юридичного факультету

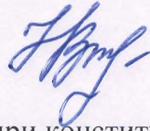
“31” серпня 2021 року, протокол № 1

РОЗРОБНИКИ ПРОГРАМИ: Н.В. Гришина, к.ю.н., доц., доцент кафедри державно-правових дисциплін, К.П. Данічева, к.ю.н, доцент кафедри конституційного і муніципального права

Програму схвалено на засіданні кафедри державно-правових дисциплін

Протокол від “31” серпня 2022 року № 7

Завідувача кафедри
державно-правових дисциплін

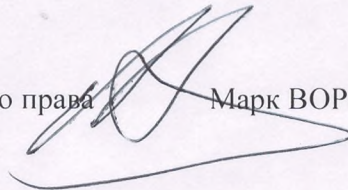

Наталія ГРИШИНА

Програму схвалено на засіданні кафедри конституційного і муніципального права

Протокол від “30” серпня 2022 року № 11

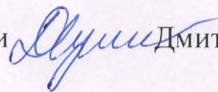
Завідувач кафедри
конституційного і муніципального права

Марк ВОРОНОВ

Програму погоджено з гарантом освітньої професійної програми Право

Гарант освітньої професійної програми

Дмитро ЛУК'ЯНЕЦЬ

Програму погоджено науково-методичною комісією юридичного факультету

Протокол від “31 ” серпня 2022 року № 1

Голова науково-методичної комісії
юридичного факультету

Ганна ЗУБЕНКО

ВСТУП

Програма навчальної дисципліни «Сучасні проблеми юридичної науки» складена відповідно до освітньо-професійної програми підготовки фахівців першого (бакалаврського) рівня вищої освіти спеціальності 081 Право

1. Опис навчальної дисципліни

1.1. Мета викладання навчальної дисципліни

Метою викладання навчальної дисципліни є формування фундаментальних знань щодо основних проблем сучасної юридичної науки, вміння їх аналізувати в історичному та порівняльному плані; формування у майбутніх фахівців широкого кола знань щодо сучасних проблем теорії та практики адміністративно-правового та конституційно-правового регулювання суспільних відносин та перспективних напрямів розвитку науки та практики адміністративного та конституційного будівництва сучасної правової держави та громадянського суспільства.

1.2. Основні завдання вивчення дисципліни

Основними завданнями вивчення дисципліни є формування таких загальних компетентностей:

- здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу (ЗК-1);;
- знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності (ЗК-3);
- здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями (ЗК-7);
- здатність бути критичним і самокритичним (ЗК-8);

спеціальних (фахових, предметних) компетентностей:

- знання і розуміння особливостей реалізації та застосування норм матеріального і процесуального права (СК-8);
- здатність визначати належні та прийнятні для юридичного аналізу факти (СК-11);
- здатність до критичного та системного аналізу правових явищ і застосування набутих знань у професійній діяльності (СК-13);

1.3. Кількість кредитів – 4

1.4. Загальна кількість годин – 120

1.5. Характеристика навчальної дисципліни	
Нормативна	
Денна форма навчання	Заочна форма навчання
Рік підготовки	
4-й	4-й
Семестр	
8-й	8-й
Лекції	
60 год.	12 год.
Практичні, семінарські заняття	
-	-
Самостійна робота	
52 год.	100 год.
Індивідуальні завдання	
8 год.	8 год.

1.6. Заплановані результати навчання

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми, студенти мають досягти таких результатів навчання:

- визначати переконливість аргументів у процесі оцінки заздалегідь невідомих умов та обставин (ПРН-1);
- здійснювати аналіз суспільних процесів у контексті аналізованої проблеми і демонструвати власне бачення шляхів її розв'язання (ПРН-2);
- проводити збір і інтегрований аналіз матеріалів з різних джерел (ПРН-3);
- складати та узгоджувати план власного дослідження і самостійно збирати матеріали за визначеними джерелами (ПРН-7);
- пояснювати характер певних подій та процесів з розумінням професійного та суспільного контексту (ПРН-13);
- пояснювати природу та зміст основних правових явищ і процесів (ПРН-20).

2. Тематичний план навчальної дисципліни

Розділ 1. Конституційне право

Тема № 1. Конституція України як Основний Закон суспільства і держави

Поняття і сутність конституції. Юридична і фактична конституція. Юридична конституція у формальному і матеріальному сенсі слова. Юридичні властивості конституції. Класифікація конституцій. Функції конституції.

Юридична характеристика чинної Конституції України. Порядок внесення змін до Конституції України. Політична та конституційна реформи в Україні на сучасному етапі.

Тема 2. Конституційний лад України

Поняття конституційного ладу, його ознаки та умови. Взаємозв'язок між конституційним ладом і суспільним ладом та політикою держави. Порядок визначення та зміни конституційного ладу України.

Закріплення конституційного ладу в Конституції та чинному законодавстві України. Економічна система України та її конституційно-правове регулювання. Конституційно-правові принципи соціальної політики держави та їх реалізація. Конституційно-правові основи духовно-культурних відносин.

Поняття та ознаки засад конституційного ладу. Система та зміст принципів, що становлять засади конституційного ладу України.

Тема 3. Конституційно-правова відповідальність

Поняття конституційно-правової відповідальності. Співвідношення конституційно-правової з іншими видами юридичної відповідальності та з політичною відповідальністю.

Функції конституційної відповідальності. Концепції конституційно-правової відповідальності. Ретроспективна (негативна) і проспективна (позитивна) конституційно-правова відповідальність.

Конституційно-правовий делікт як підстава «ретроспективної» конституційно-правової відповідальності. Суб'єкти конституційно-правової відповідальності. Форми та підстави конституційно-правової відповідальності. Конституційно-правові санкції.

Тема 4. Конституційно-правовий статус людини і громадянина в Україні

Конституційно-правовий статус особи (людини і громадянина): поняття, структура, види. Людина як найвища соціальна цінність. Конституційно-правове закріплення принципів правового статусу особи.

Основні (конституційні) права і свободи людини і громадянина: поняття, ознаки, види. «Покоління» основних прав і свобод. Класифікація прав і свобод. Особисті (громадянські), політичні, економічні, соціальні, культурні та екологічні права і свободи. Закріплення

основних прав людини і громадянина в Конституції України. Обмеження основних (конституційних) прав і свобод: поняття, підстави, способи.

Конституційні обов'язки людини і громадянина: поняття, ознаки, види. Організаційно-правовий механізм реалізації основних (конституційних) обов'язків людини і громадянина.

Поняття та принципи громадянства України. Набуття громадянства України. Припинення громадянства України.

Загальна характеристика конституційних гарантій здійснення конституційних прав та свобод.

Тема 5. Конституційно-правовий статус громадських формувань в Україні

Принцип багатоманітності в системі конституційних засад формування та функціонування громадянського суспільства. Право на об'єднання як політичне право громадян України та форми його реалізації. Види громадських формувань, загальна характеристика їх конституційно-правового статусу.

Поняття та види громадських об'єднань. Обмеження на створення та діяльність громадських формувань. Принципи організації та діяльності громадських об'єднань. Конституційно-правовий статус політичних партій в Україні. Порядок створення політичних партій. Принципи діяльності політичних партій. Заборона політичних партій за конституційним законодавством України. Особливості фінансування політичних партій. Конституційно-правовий статус професійних спілок в Україні. Види професійних спілок. Права професійних спілок в Україні.

Тема 6. Вибори й референдум в Україні

Поняття й сутність народовладдя. Пряма (безпосередня) та представницька демократія. Конституційно-правове регулювання референдумів в Україні. Поняття та види референдумів в Україні. Предмет референдуму в Україні. Право на участь у референдумах в Україні. Порядок призначення, організація й проведення референдумів в Україні. Юридичні наслідки проведення референдуму.

Виборче право й виборча система: поняття та принципи. Класифікація виборчих систем. Порядок формування представницьких органів державної влади та місцевого самоврядування в Україні: конституційні засади. Порядок призначення, організація та проведення виборів Президента України. Порядок призначення, організація та проведення виборів народних депутатів України. Порядок призначення, організація та проведення місцевих виборів.

Тема 7. Законодавча влада в Україні

Верховна Рада України як єдиний орган законодавчої влади. Поняття парламенту і парламентаризму. Конституційний склад і структура Верховної Ради України. Принципи діяльності Верховної Ради України.

Функції та повноваження Верховної Ради України. Акти Верховної Ради України. Парламентські процедури: законодавча, установча, процедура здійснення парламентського контролю.

Конституційний статус народного депутата України та юридичні гарантії його діяльності. Природа депутатського мандата. Підстави дострокового припинення повноважень народного депутата України.

Тема 8. Конституційно-правовий статус Президента України

Роль та місце Президента України в системі органів державної влади. Порядок вступу на пост Президента України.

Функції та повноваження Президента України. Акти Президента України.

Підстави та порядок дострокового припинення повноважень Президента України. Особлива процедура усунення Президента України з поста (імпічмент).

Система допоміжних органів при Президентові України. Конституційно-правовий статус Ради національної безпеки та оборони України.

Тема 9. Конституційно-правовий статус органів виконавчої влади в Україні

Поняття виконавчої влади та її місце в механізмі державної влади. Система органів виконавчої влади в Україні.

Порядок формування, склад і компетенція Кабінету Міністрів України. Акти Кабінету Міністрів України.

Поняття і види центральних органів виконавчої влади. Порядок створення, реорганізації та ліквідації центральних органів виконавчої влади. Міністерства та інші центральні органи виконавчої влади.

Конституційно-правовий статус і система місцевих державних адміністрацій.

Тема 10. Правосуддя в Україні: конституційно-правова характеристика

Поняття судової влади і правосуддя. Конституційні засади функціонування судової влади. Конституційні засади судочинства. Система судів. Порядок утворення судів. Організаційні основи системи судів загальної юрисдикції.

Конституційно-правовий статус суддів. Порядок зайняття посади та припинення повноважень судді суду загальної юрисдикції. Суддівське самоврядування. організаційне забезпечення діяльності судів.

Конституційно-правовий статус Вищої ради правосуддя.

Статус і роль адвокатури та прокуратури в системі судового захисту прав людини. Конституційні засади організації та діяльності прокуратури в Україні. Функції прокуратури. Система прокуратури України. Статус прокурорів. Прокурорське самоврядування та органи, що забезпечують діяльність прокуратури.

Тема 11. Конституційна юстиція в Україні

Поняття конституційної юрисдикції та конституційного контролю. Види конституційного контролю в Україні.

Конституційний Суд України як єдиний орган конституційної юрисдикції. Склад і порядок формування Конституційного Суду України. Структура та організація діяльності Конституційного Суду України. Функції та компетенція Конституційного Суду України.

Принципи конституційного судочинства. Суб'єкти і форми звернення до Конституційного Суду України. Поняття й характеристика стадій конституційного судочинства. Поняття та юридична природа актів Конституційного Суду України. Види, порядок ухвалення та виконання актів Конституційного Суду України.

Конституційно-правовий статус суддів Конституційного Суду України.

Тема 12. Територіальна організація публічної влади в Україні

Поняття територіального устрою держави. Україна як унітарна держава. Державний та адміністративно-територіальний устрій України. Принципи адміністративно-територіального устрою України. Види адміністративно-територіальних одиниць. Автономія в Україні. Особливості конституційно-правового статусу міст Києва і Севастополя у складі України.

Поняття та конституційні гарантії місцевого самоврядування в Україні. Принципи місцевого самоврядування в Україні. Система місцевого самоврядування в Україні. Територіальна громада як первинний суб'єкт місцевого самоврядування. Добровільне об'єднання територіальних громад. Конституційно-правовий статус органів і посадових осіб місцевого самоврядування. Гарантії місцевого самоврядування в Україні.

Основні проблеми, що існують у сфері місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні. Принципи та основні напрями реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади.

Розділ 2. Адміністративне право

Тема 1. Поділ права на публічне та приватне

Поняття та сутність публічного права. Еволюція поглядів вчених на розмежування публічного та приватного права. Критерії розмежування публічного та приватного права. Адміністративне право як складовий елемент публічного права. Публічний інтерес. Критерії розмежування публічного та приватного інтересу.

Тема 2. Джерела адміністративного права

Суть та види джерел адміністративного права. Національні джерела. Міжнародні джерела адміністративного права. «М'яке право у системі джерел адміністративного права. Рішення судових органів у системі джерел адміністративного права. Неформалізовані квазіджерела адміністративного права. Юридична сила формалізованих джерел адміністративного права.

Тема 3. Публічне адміністрування як одна з форм реалізації публічної влади

Поняття та основні риси публічного адміністрування. Концепція «належного управління». Принципи «належного управління». Система публічного адміністрування в Україні: поняття та структура. Види публічного адміністрування. Суб'єкти публічного адміністрування. Інструменти публічного адміністрування.

Тема 4. Інструменти публічного адміністрування

Поняття інструмента публічного адміністрування. Види інструментів. Нормативний акт як інструмент публічного адміністрування. Вимоги до нормативного акта. Державна реєстрація нормативного акта. Підстави визнання нормативного акта протиправним.

Адміністративний акт як інструмент публічного адміністрування. Види адміністративних актів. Процедура прийняття адміністративних актів. Чинність адміністративного акта. Нікчемний адміністративний акт.

Адміністративний договір як інструмент публічного адміністрування. Передумови укладення адміністративного договору. Чинність адміністративного договору. Наслідки протиправності адміністративного договору.

План як інструмент публічного адміністрування. Класифікація актів планування. Порядок прийняття.

Фактична дія як інструмент публічного адміністрування. Види фактичних дій. Вимоги до актів-дій публічної адміністрації.

Тема 5. Адміністративний розсуд у публічному адмініструванні

Поняття адміністративного розсуду. Правові аспекти адміністративного розсуду. Вимоги до застосування адміністративного розсуду. Законодавчі формулювання, що уповноважують на адміністративний розсуд. Судовий контроль за застосуванням адміністративного розсуду. Адміністративний розсуд у праві Європейського Союзу, рекомендаціях Ради Європи та у праві деяких держав-членів ЄС.

Тема 6. Публічна служба

Поняття та види публічної служби. Поняття та ознаки публічного службовця. Посади публічної служби та її категорії. Правовий статус публічного службовця. Матеріальне та соціальне забезпечення публічних службовців. Обмеження публічного службовця. Запобігання та врегулювання конфлікту інтересів. Проходження публічної служби.

Припинення публічної служби. Дисциплінарна та матеріальна відповідальність публічних службовців.

Тема 7. Електронне урядування.

Поняття, мета та сутність електронного урядування. Співвідношення понять «електронне урядування», «електронна держава», «електронна демократія», «електронний уряд». Форми реалізації електронного урядування. Моделі електронного урядування. Недоліки системи електронного урядування та шляхи їх усунення.

Тема 8. Адміністративні послуги.

Поняття та характерні ознаки адміністративних послуг. Види адміністративних послуг. Організаційно-правове регулювання адміністративних послуг в Україні. Суб'єкти відносин щодо надання адміністративних послуг. Центр надання адміністративних послуг: особливості правового статусу. Адміністратори. Порядок надання адміністративних послуг.

Тема 9. Адміністративні процедури

Поняття адміністративної процедури. Види адміністративних процедур. Принципи адміністративної процедури. Учасники адміністративної процедури. Порядок прийняття адміністративних актів. Оформлення адміністративного акта, його доведення до адресатів та заінтересованих осіб. Перегляд адміністративного акта.

Тема 10. Захист приватної особи у сфері публічного адміністрування

Інструменти захисту прав, свобод та законних інтересів приватних осіб. Ініціювання особою перегляду рішення суб'єктом публічного адміністрування. Переговори. Медіація.

Адміністративне оскарження. Підстави та порядок подання скарги. Суб'єкти розгляду скарг. Наслідки розгляду скарги. Відшкодування шкоди суб'єктом публічного адміністрування. Способи відшкодування шкоди.

Тема 11. Адміністративна юстиція

Завдання адміністративного судочинства. Система адміністративних судів. Принципи адміністративного судочинства. Юрисдикція адміністративних судів. Адміністративний позов. Способи судового захисту. Учасники судового процесу. Процесуальні строки. Судові рішення.

Тема 12. Адміністративне деліктне право.

Адміністративний проступок та адміністративна відповідальність. Юридичний склад адміністративного проступку. Заходи адміністративної відповідальності. Проведення в справі про адміністративний проступок. Складання протоколу в справі про адміністративний проступок. Розгляд справи про адміністративний проступок. Особливості провадження в справах про адміністративні правопорушення в сфері забезпечення дорожнього руху, зафіксовані в автоматичному режимі. Оскарження й перегляд постанови в справі про адміністративний проступок. Виконання постанови про накладення адміністративного стягнення.

3. Структура навчальної дисципліни

Назви розділів і тем	Кількість годин											
	денна форма						заочна форма					
	усьо го	у тому числі					усьо го	у тому числі				
		л	п	лаб	інд	с р		л	п	лаб	інд	с р
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Розділ 1. Конституційне право												
Тема 1. Конституція України як Основний Закон суспільства і держави	6	2			2	2	8	2			2	4
Тема 2. Конституційний лад України	4	2				2	4					4
Тема 3. Конституційно-правова відповідальність	4	2				2	4					4
Тема 4. Конституційно-правовий статус людини і громадянина в Україні	7	4				3	6	2				4
Тема 5. Конституційно-правовий статус громадських формувань в Україні	4	2				2	4					4
Тема 6. Вибори й референдум в Україні	5	2				3	5					5
Тема 7. Законодавча влада в Україні	8	4			2	2	8	2			2	4
Тема 8. Конституційно-правовий статус Президента України	4	2				2	4					4
Тема 9. Конституційно-правовий статус органів виконавчої влади в Україні	6	4				2	5					5
Тема 10. Правосуддя в Україні: конституц.-правова характеристика	4	2				2	4					4
Тема 11. Конституційна юстиція в Україні	4	2				2	4					4
Тема 12. Територіальна організація публічної влади в Україні	4	2				2	4					4
Разом за I розділом	60	30			4	26	60	6			4	50
Розділ II. Адміністративне право												
Тема 1. Поділ права на публічне та приватне	4	2				2	4					4
Тема 2. Джерела адміністративного	4	2				2	4					4

права												
Тема 3. Публічне адміністрування як одна з форм реалізації публічної влади	5	2				3	6				2	4
Тема 4. Інструменти публічного адміністрування	8	4			2	2	6	2				4
Тема 5. Адміністративний розсуд у публічному адмініструванні	4	2				2	4					4
Тема 6. Публічна служба	7	4				3	7	2				5
Тема 7. Електронне урядування	4	2				2	4					4
Тема 8. Адміністративні послуги	6	4				2	4					4
Тема 9. Адміністративні процедури	4	2				2	6				2	4
Тема 10. Захист приватної особи у сфері публічного адміністрування	6	2			2	2	7	2				5
Тема 11. Адміністративна юстиція	4	2				2	4					4
Тема 12. Адміністративне деліктне право.	4	2				2	4					4
Разом за II розділом	60	30			4	26	60	6			4	50
Разом	120	60			8	52	120	12			8	100

4. Теми семінарських занять

Семінарські заняття навчальним планом не передбачені

з/п	Назва теми	Кількість годин	
		Денна	Заочна
-	-	-	-
	Усього годин	-	-

5. Завдання для самостійної роботи

з/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна	заочна
	Розділ 1. Конституційне право		
1.	Конституція України як Основний Закон суспільства і держави	2	4
2.	Конституційний лад України	2	4
3.	Конституційно-правова відповідальність	2	4
4.	Конституційно-правовий статус людини і громадянина в Україні	3	4
5.	Конституційно-правовий статус громадських формувань в Україні	2	4
6.	Вибори й референдум в Україні	3	5
7.	Законодавча влада в Україні	2	4
8.	Конституційно-правовий статус Президента України	2	4
9.	Конституційно-правовий статус органів виконавчої влади в Україні	2	5
10.	Правосуддя в Україні: конституційно-правова характеристика	2	4
11.	Конституційна юстиція в Україні	2	4
12.	Територіальна організація публічної влади в Україні	2	4
	Разом за I розділом	26	50
	Розділ 2. Адміністративне право		
1.	Поділ права на публічне та приватне	2	4
2.	Джерела адміністративного права	2	4
33.	Публічне адміністрування як одна з форм реалізації публічної влади	3	4
4.	Інструменти публічного адміністрування	2	
5.	Адміністративний розсуд у публічному адмініструванні	2	4
6.	Публічна служба	3	5
7.	Електронне урядування.	2	4
8.	Адміністративні послуги	2	4
9.	Адміністративні процедури	2	4
10.	Захист приватної особи у сфері публічного адміністрування	2	5
11.	Адміністративна юстиція	2	4
12.	Адміністративне деліктне право	2	4
	Разом за II розділом	26	50
	Разом	52	100

6. Індивідуальні завдання

Індивідуальні завдання розвивають можливості самостійної роботи і сприяють більш поглибленому вивченню теоретичного матеріалу, формуванню вмінь використання знань для вирішення відповідних практичних завдань.

Види індивідуальних завдань з навчальної дисципліни (презентації, контрольні роботи, що виконуються під час аудиторних занять та самостійної роботи, курсові, дипломні роботи тощо) визначаються навчальним планом. Індивідуальні завдання полягають у підготовці презентації за визначеною, або обраною студентом за допомогою викладача,

темою та інших видів робіт, які затверджуються кафедрою. Терміни видачі, виконання і захисту індивідуальних завдань визначаються програмою навчальної дисципліни.

Індивідуальні завдання виконуються особою, яка навчається, самостійно із одержанням необхідних консультацій з боку науково-педагогічного працівника. Індивідуальні завдання виконуються в формі наукових статей, виступів (доповідей) на наукових конференціях, презентацій.

Правила виконання презентацій

Створення презентацій є однією з форм науково-дослідницької роботи.

Презентація виконується за допомогою програми Microsoft Office PowerPoint и повинна складатися не менше, ніж з 15 слайдів.

Матеріал на слайді можна розділити на головний і додатковий. *Головний* необхідно виділити, щоб при демонстрації слайда він ніс основне смислове навантаження: розміром тексту або об'єкта, кольором, спецефектами, порядком появи на екрані. *Додатковий* матеріал призначений для підкреслення основної думки слайда.

Для різних видів об'єктів рекомендуються різні розміри шрифту. Заголовок слайда краще писати розміром шрифту 22-28, підзаголовок і підписи даних в діаграмах – 20-24, текст, підписи і заголовки осей в діаграмах, інформацію в таблицях – 18-22.

Для виділення заголовка, ключових слів використовуйте напівжирний або підкреслений шрифт. Для оформлення другорядної інформації та коментарів – курсив. На всіх слайдах презентації використовуйте шрифт одної назви.

Для гарного сприйняття презентації з будь-якої відстані в залі, текст краще набирати шрифтом Arial, Bookman Old Style, Calibri, Tahoma, Times New Roman або Verdana.

1. На першому слайді слід вказати назву МОН, назву ВНЗ, кафедру, прізвище, ім'я та по-батькові студента і тему презентації, номер навчальної групи.

2. На другому слайді подається зміст презентації.

3. На інших слайдах – наповнення теми.

4. У тексті на слайдах не допускається скорочення слів, крім загальноновживаних (ООН, ЄС, ОБСЄ та ін.).

5. Слайди повинні бути тезисними. Для надання презентації PowerPoint наочності і, якщо це необхідно, барвистості на деяких слайдах можна розмістити різні схеми, графіки, фотографії, малюнки, колажі. Вставлені фотографії або картинки повинні бути високої якості і досить великого розміру, інакше при розтягуванні вони втрачають різкість, чим можуть тільки зіпсувати ефект від презентації. При підготовці презентації може бути використаний звуковий супровід.

6. Презентація повинна бути підготовлена у наданому фоні (шаблон слайда). Не слід робити слайди занадто строкатими і розрізненими за колірним рішенням. Це шкодить формуванню нестійких зорових образів.

7. Слайди повинні або акцентувати увагу на чомусь, або візуалізувати матеріал (ті ж таблиці, схеми, малюнки з позначеннями, якщо є). Не ставте на одному слайді відразу кілька блоків зорової або текстової інформації. Це відволікає, розсіює увагу, погіршує концентрацію.

8. Слайд повинен бути простим для сприйняття – небагато тексту на одному слайді.

Створення презентації включає ряд етапів:

1. Вибір теми.

Студент самостійно вибирає тему з переліку тем індивідуально-дослідних завдань. При цьому слід враховувати, що студент має право в обсязі навчальної програми з «Проблем сучасної юридичної науки» самостійно обрати тему презентації, яка повинна бути погоджена з викладачем.

2. Аналіз літератури з даної теми.

Презентація – це супровід доповіді або виступу, тому спочатку необхідно розробити концепцію виступу, а потім вже братися за складання презентації.

В основному презентація повинна базуватися на матеріалах з підручників. Тому створенню презентації повинне передувати ретельне й поглиблене вивчення літератури, що відноситься до даної теми. Насамперед, корисно ознайомитися з науковою працею (або зазначеними главами, параграфами, сторонками) у цілому, щоб одержати про неї початкове загальне уявлення, яке може бути розширене за рахунок перегляду передмови, змісту і висновку роботи, якщо вони є. Головне на цьому етапі – виявити стрижневі проблеми досліджуваної теми й зробити їх основними пунктами плану презентації.

3. Виклад змісту теми за допомогою слайдів.

У презентації повинні бути послідовно розглянуті всі питання плану. Важливо прагнути до того, щоб теоретичний зміст роботи пов'язувався з аналізом практично-правових явищ. Студент повинен уміти показати, яке практичне значення має знання принципів, закономірностей і категорій.

Під час створення слайдів не варто користуватися застарілими джерелами, у яких можуть міститися помилкові погляди, неточні формулювання і висновки, застарілі цифрові дані. Отже, вміння виділяти головні теоретичні питання і роз'яснювати їх на конкретному матеріалі, використовуючи при цьому сучасну літературу, – такі основні вимоги до підготовки презентації.

Критерії оцінювання презентацій:

1. Ступінь досягнення мети.
2. Зрозумілість і точність викладення авторської позиції.
3. Індивідуальність (авторство, неповторність).
4. Аргументованість (переконливість) позиції.
5. Володіння нормативною, навчальною та науково-монографічною базою.

Презентація за розділом I. Конституційне право оцінюється від 0 до 10 балів.

Презентація за розділом II. Адміністративне право оцінюється від 0 до 10 балів.

6.1. Теми презентацій за розділом I. Конституційне право

1. Конституційно-правовий звичай як джерело конституційного права.
2. Конституційний процес в Україні за роки незалежності.
3. Україна як соціальна держава.
4. Категорія «народ» та її конституційне закріплення.
5. Народний і державний суверенітет: співвідношення та взаємозв'язок.
6. Конституційний принцип поділу влад в Україні: проблеми реалізації.
7. Форма правління в Україні: сучасний стан і шляхи модернізації.
8. Актуальні проблеми забезпечення прав людини в Україні.
9. Принцип єдиного громадянства України: правова характеристика.
10. Обов'язок захищати Вітчизну, незалежність та територіальну цілісність України: питання реалізації.
11. Особливості конституційно-правового статусу закордонних українців.
12. Фінансування політичних партій в Україні.
13. Держава та релігійні організації: конституційно-правові аспекти взаємодії.
14. Практика референдумів в Україні та їх оцінка.
15. Контрольна функція Верховної Ради України та проблемні питання її реалізації.
16. Депутатський індемнітет: вітчизняний та зарубіжний досвід.
17. Неспроможність Президента України за станом здоров'я виконувати свої повноваження як підстава дострокового припинення його повноважень: проблемні питання реалізації.
18. Підстава імпічменту президента: зарубіжний досвід та Україна.
19. Проблемні питання формування Кабінету Міністрів України.

20. Резолюція недовіри Кабінету Міністрів України: вітчизняний досвід та проблемні питання реалізації.
21. Шляхи удосконалення судової системи України.
22. Роль Конституційного Суду України у забезпеченні юридичного верховенства Конституції України.
23. Конституційна скарга як форма звернення до Конституції України.
24. Перспективи удосконалення територіального устрою України.
25. Основні напрями реформування місцевого самоврядування в Україні.

6.2. Теми презентацій за розділом II. Адміністративне право

1. Адміністративне право у юридично-галузевій класифікації.
2. Актуальні питання адміністративного права на сучасному етапі розвитку науки адміністративного права.
3. Історія становлення адміністративного права.
4. Проблеми визначення предмету правового регулювання адміністративного права.
5. Розвиток методу адміністративного права.
6. Поняття принципів сучасного адміністративного права України.
7. Зміст поділу адміністративного права на загальну та особливу частину та його основні недоліки.
8. Система сучасного адміністративного права України.
9. Джерела та систематизація адміністративного законодавства України
10. Поняття та види адміністративно-правових відносин.
11. Ознаки адміністративно-правових відносин.
12. Структура та зміст адміністративно-правових відносин.
13. Класифікація адміністративно-правових відносин.
14. Адміністративно-правові відносини та юридичні факти.
15. Підстави виникнення, зміни і припинення адміністративних правовідносин.
16. Публічне адміністрування: поняття, основні види та предметна сфера. Зміст та співвідношення базових понять: «публічна адміністрація», «управління», «державне управління», «публічне управління», «публічний менеджмент».
17. Державне управління як вид публічного адміністрування: поняття, основні характеристики.
18. Публічне адміністрування і адміністративне право. Правові засади публічного адміністрування.
19. Адміністративна реформа як інструмент забезпечення ефективності публічного адміністрування (поняття, види, особливості реалізації в Україні).
20. Публічна влада та публічне адміністрування.
21. Предметна сфера публічного адміністрування.
22. Принципи і закони публічного адміністрування.
23. Роль публічного адміністрування у розбудові демократичної, правової та соціальної держави в Україні.
24. Поняття публічної служби.
25. Види публічної служби.

7. Методи навчання

Методи навчання – це впорядковані способи діяльності педагога і студентів, спрямовані на ефективне розв’язання навчально-виховних завдань. Вони реалізуються через систему прийомів та засобів навчальної діяльності.

При викладанні та опануванні студентами навчальної дисципліни «Сучасні проблеми юридичної науки» використовуються наступні методи навчання:

- словесні (розповідь, пояснення, лекція, бесіда);

- наочні (ілюстрація);
- практичні (вирішення кейсів).

Крім того, за рівнем самостійної розумової діяльності застосовуються методи:

- проблемного викладу;
- частково-пошуковий метод;
- дослідницький метод.

8. Методи контролю

Методи контролю – це способи діагностичної діяльності, які дозволяють здійснювати зворотний зв'язок у процесі навчання з метою отримання даних про успішність навчання, ефективність навчального процесу.

Контрольні заходи визначають відповідність рівня набутих студентами знань, умінь та навичок вимогам нормативних документів щодо вищої освіти.

Самоконтроль призначений для самооцінки здобувачами вищої освіти якості засвоєння навчального матеріалу навчальної дисципліни (розділу, теми). Кафедральний контроль проводиться з метою оцінки рівня підготовки студентів з навчальної дисципліни на різних етапах її вивчення і здійснюється у вигляді вхідного, поточного, рубіжного та семестрового контролю.

Поточний контроль проводиться на всіх видах аудиторних занять протягом семестру. Поточний контроль може проводитися у формі усного опитування або письмового контролю на практичних, семінарських заняттях, лекціях, у формі колоквиуму, виступів студентів при обговоренні питань на семінарських заняттях, у формі комп'ютерного тестування тощо. Конкретні форми проведення поточного контролю та критерії оцінки рівня знань визначаються програмою навчальної дисципліни. Результати оцінювання роботи студентів мають бути доведені до відома студентів своєчасно.

Підсумковий семестровий контроль з навчальної дисципліни є обов'язковою формою оцінювання результатів навчання студента. Він проводиться в терміни, встановлені графіком навчального процесу, та в обсязі навчального матеріалу, визначеного програмою навчальної дисципліни. Семестровий контроль проводиться у формі заліку з навчальної дисципліни. Студента допускають до семестрового контролю за умови виконання ним усіх видів робіт, передбачених навчальним планом на семестр з цієї дисципліни.

Семестровий залік – форма підсумкового контролю, що полягає в оцінюванні засвоєння студентами лекційного матеріалу, а також виконаних ними певних робіт на семінарських заняттях. Семестровий залік не передбачає обов'язкової присутності студентів за умови виконання ними всіх видів робіт, передбачених навчальним планом за семестр.

Максимальна сума балів, яку може набрати студент при складанні заліку з навчальної дисципліни, складає 40.

Оцінка підсумкового контролю виставляється за національною шкалою як сума балів, набраних здобувачем вищої освіти протягом семестру при виконанні контрольних заходів, передбачених програмою навчальної дисципліни (практики) та балів, набраних при складанні семестрового заліку.

Максимальна сума балів, які може набрати студент при вивченні навчальної дисципліни, складає 100.

**Питання, які виносяться на складання поточного та підсумкового контролю
(заліку)**

Розділ I. Конституційне право

1. Поняття, предмет і метод конституційного права як галузі права.
2. Принципи конституційного права.
3. Система конституційного права України.
4. Поняття й система джерел конституційного права.
5. Поняття і сутність конституції. Юридична і фактична конституція. Юридична конституція у формальному і матеріальному сенсі слова.
6. Загальна характеристика Конституції України.
7. Юридичні властивості конституції.
8. Функції конституції.
9. Юридична характеристика чинної Конституції України.
10. Політична та конституційна реформи в Україні на сучасному етапі.
11. Поняття конституційного ладу України. Порядок визначення та зміни конституційного ладу України.
12. Система засад конституційного ладу України.
13. Конституційні засади державного суверенітету України.
14. Конституційний принцип поділу державної влади.
15. Принцип верховенства права (правовладдя) в системі засад конституційного ладу України.
16. Поняття конституційно-правової відповідальності.
17. Співвідношення конституційно-правової з іншими видами юридичної відповідальності та з політичною відповідальністю.
18. Функції конституційної відповідальності.
19. Ретроспективна (негативна) і проспективна (позитивна) конституційно-правова відповідальність.
20. Конституційно-правовий делікт як підстава «ретроспективної» конституційно-правової відповідальності.
21. Суб'єкти конституційно-правової відповідальності.
22. Конституційно-правові санкції.
23. Природа та сутність прав людини. Універсальність прав людини. «Покоління» прав людини та їх принципові відмінності.
24. Статут ООН, Загальна декларація прав людини 1948 р., Міжнародний пакт про громадянські та політичні права 1966 р., Міжнародний пакт про економічні, соціальні та культурні права 1966 р.
25. Європейський суд із прав людини: юрисдикція та процедура звернення.
26. Конституційний статус людини в Україні. Принципи конституційного статусу людини.
27. Загальна характеристика особистих прав і свобод людини за Конституцією України.
28. Гарантії та порядок реалізації окремих свобод: право на свободу думки й слова, право на доступ до публічної інформації, захист персональних даних, свобода совісті, свобода пересування.
29. Загальна характеристика політичних прав громадян України.
30. Гарантії та порядок реалізації окремих прав: виборчі права, свобода мирних зібрань, право на свободу об'єднання.
31. Загальна характеристика економічних, соціальних та культурних прав людини в Україні.
32. Загальна характеристика конституційних гарантій здійснення конституційних прав та свобод.

33. Конституційні обмеження у реалізації конституційних прав та свобод людини в Україні.
34. Особливі юридичні стани згідно з Конституцією України, умови та порядок введення та припинення дії.
35. Загальна характеристика конституційних обов'язків людини та громадянина в Україні.
36. Поняття та принципи громадянства України.
37. Набуття громадянства України.
38. Припинення громадянства України.
39. Конституційний статус іноземців та осіб без громадянства.
40. Особливості конституційного статусу біженця.
41. Принцип багатоманітності в системі конституційних засад формування та функціонування громадянського суспільства.
42. Поняття та види громадських об'єднань.
43. Принципи організації та діяльності громадських об'єднань.
44. Конституційно-правовий статус політичних партій.
45. Порядок створення політичних партій. Принципи діяльності політичних партій.
46. особливості фінансування політичних партій.
47. Заборона політичних партій за конституційним законодавством України.
48. Конституційно-правовий статус професійних спілок в Україні.
49. Україна як демократична республіка: конституційні засади.
50. Поняття й сутність народовладдя.
51. Пряма (безпосередня) та представницька демократія.
52. Поняття, конституційна регламентація та види референдумів в Україні.
53. Виборче право й виборча система: поняття та принципи.
54. Класифікація виборчих систем.
55. Порядок формування представницьких органів державної влади та місцевого самоврядування в Україні: конституційні засади.
56. Порядок призначення, організація та проведення виборів Президента України.
57. Порядок призначення, організація та проведення виборів народних депутатів України.
58. Порядок призначення, організація та проведення місцевих виборів.
59. Конституційний склад і структура Верховної Ради України.
60. Функції та повноваження Верховної Ради України.
61. Парламентські процедури: законодавча, установча, процедура здійснення парламентського контролю.
62. Конституційний статус спеціалізованих органів парламентського контролю - Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини та Рахункової палати.
63. Конституційний статус народного депутата України та юридичні гарантії його діяльності.
64. Природа депутатського мандата.
65. Підстави дострокового припинення повноважень народного депутата України.
66. Роль та місце Президента України в системі органів державної влади. Порядок вступу на пост Президента України.
67. Підстави та порядок припинення повноважень Президента України.
68. Функції та повноваження Президента України.
69. Акти Президента України.
70. Конституційний статус Ради національної безпеки та оборони.
71. Поняття виконавчої влади та її місце в механізмі державної влади.
72. Система органів виконавчої влади в Україні.
73. Порядок формування, склад і компетенція Кабінету Міністрів України.
74. Акти Кабінету Міністрів України.

75. Поняття і види центральних органів виконавчої влади.
76. Порядок створення, реорганізації та ліквідації центральних органів виконавчої влади.
77. Конституційний статус і система місцевих державних адміністрацій.
78. Поняття судової влади і правосуддя. Конституційні засади функціонування судової влади. Конституційні засади судочинства.
79. Система судів. Порядок утворення судів. Організаційні основи системи судів загальної юрисдикції.
80. Конституційно-правовий статус суддів.
81. Участь професійних суддів, народних засідателів та присяжних у здійсненні правосуддя.
82. Порядок зайняття посади та припинення повноважень судді суду загальної юрисдикції.
83. Суддівське самоврядування. Організаційне забезпечення діяльності судів.
84. Конституційно-правовий статус Вищої ради правосуддя.
85. Статус і роль адвокатури та прокуратури в системі судового захисту прав людини.
86. Поняття та види конституційного контролю.
87. Функції та повноваження Конституційного Суду України.
88. Склад і порядок формування Конституційного Суду України.
89. Структура та організація діяльності Конституційного Суду України.
90. Суб'єкти та форми звернення до Конституційного Суду України.
91. Поняття й характеристика стадій конституційного судочинства.
92. Поняття та юридична природа актів Конституційного Суду України.
93. Види, порядок ухвалення та виконання актів Конституційного Суду України.
94. Унітарність Українського держави в системі засад конституційного ладу.
95. Принцип унітаризму та його закріплення в Конституції України. Поняття, система та принципи адміністративно-територіального устрою України.
96. Конституційний статус Автономної Республіки Крим у складі України як унітарної держави.
97. Загальна характеристика Конституції Автономної Республіки Крим. Конституційний статус органів влади Автономної Республіки Крим.
98. Поняття та конституційні гарантії місцевого самоврядування в Україні.
99. Система місцевого самоврядування в Україні.
100. Загальна характеристика конституційного статусу органів та посадових осіб місцевого самоврядування в Україні.

Розділ II. Адміністративне право

1. Публічне адміністрування як одна з форм реалізації публічної влади.
2. Види публічного адміністрування
3. Суб'єкти публічного адміністрування.
4. Інструменти публічного адміністрування.
5. Критерії відмежування публічного інтересу від приватного інтересу.
6. Еволюція поглядів вчених на розмежування публічного та приватного права.
7. Відносини, що складають предмет адміністративного права.
8. Призначення адміністративного права.
9. Система адміністративного права
10. Поняття та значення принципів адміністративного права
11. Принцип верховенства права (правовладдя) в адміністративному праві
12. Принципи належного врядування.
13. Суть та види джерел адміністративного права.
14. Національні джерела адміністративного права
15. Міжнародні джерела адміністративного права

16. «М'яке право» у системі джерел адміністративного права.
17. Рішення судових органів у системі джерел адміністративного права
18. Неформалізовані квазіджерела адміністративного права
19. Юридична сила формалізованих джерел адміністративного права.
20. Нормативний акт як інструмент публічного адміністрування
21. Адміністративний акт як інструмент публічного адміністрування
22. Адміністративний договір як інструмент публічного адміністрування
23. План як інструмент публічного адміністрування
24. Фактична дія як інструмент публічного адміністрування
25. Поняття адміністративного розсуду.
26. Правові аспекти адміністративного розсуду.
27. Вимоги до застосування адміністративного розсуду.
28. Законодавчі формулювання, що уповноважують на адміністративний розсуд.
29. Судовий контроль за застосуванням адміністративного розсуду.
30. Адміністративний розсуд у праві Європейського Союзу, рекомендаціях Ради Європи та у праві деяких держав-членів ЄС.
31. Розуміння адміністративної процедури
32. Принципи адміністративної процедури
33. Учасники адміністративної процедури
34. Стадії адміністративної процедури
35. Поняття, мета та сутність електронного урядування.
36. Співвідношення понять «електронне урядування», «електронна держава», «електронна демократія», «електронний уряд».
37. Форми реалізації електронного урядування.
38. Моделі електронного урядування.
39. Недоліки системи електронного урядування та шляхи їх усунення.
40. Поняття та характерні ознаки адміністративних послуг.
41. Види адміністративних послуг.
42. Організаційно-правове регулювання адміністративних послуг в Україні.
43. Суб'єкти відносин щодо надання адміністративних послуг.
44. Центр надання адміністративних послуг: особливості правового статусу.
45. Адміністратори. Порядок надання адміністративних послуг.
46. Інструменти захисту прав, свобод та інтересів приватних осіб у сфері публічного адміністрування
47. Ініціювання особою перегляду рішення суб'єктом публічного адміністрування, який його ухвалив
48. Адміністративне оскарження
49. Відшкодування шкоди
50. Адміністративна юстиція як інструмент захисту прав особи
51. Публічна служба та публічні службовці
52. Юридичний статус публічного службовця
53. Запобігання корупційним проявам у публічній службі
54. Проходження публічної служби
55. Дисциплінарна та матеріальна відповідальність публічних службовців
56. Поняття адміністративного проступку.
57. Ознаки адміністративного проступку (діяння, суспільна шкідливість, протиправність, винність, караність).
58. Відмежування адміністративного проступку від кримінального правопорушення.
59. Адміністративна відповідальність як вид юридичної відповідальності.
60. Ознаки адміністративної відповідальності.
61. Відмежування адміністративної відповідальності від інших видів юридичної відповідальності.

62. Особливості адміністративної відповідальності юридичних осіб.
63. Законодавчі акти, що регулюють відносини адміністративної відповідальності.
64. Поняття юридичного складу правопорушення.
65. Юридичний склад адміністративного проступку (об'єкт, суб'єкт, об'єктивна сторона, суб'єктивна сторона).
66. Особливості юридичного складу адміністративного правопорушення, зафіксованого в автоматичному режимі.
67. Поняття адміністративного стягнення.
68. Система й види адміністративних стягнень.
69. Заходи впливу, що застосовуються до неповнолітніх осіб за вчинення адміністративних проступків.
70. Загальні правила накладення адміністративних стягнень.
71. Стадії провадження в справі про адміністративний проступок.
72. Звичайне провадження.
73. Спрощене провадження.
74. Складання протоколу в справі про адміністративне правопорушення.
75. Органи та посадові особи, уповноважені складати протокол.
76. Випадки, коли протокол у справі про адміністративне правопорушення не складається.
77. Розгляд справи про адміністративний проступок.
78. Органи та посадові особи, уповноважені розглядати справу про адміністративний проступок.
79. Основні етапи розгляду справи про адміністративний поступок (підготовка справи, аналіз зібраних матеріалів, прийняття постанови, доведення постанови до відома).
80. Особливості провадження в справах про адміністративні правопорушення в сфері забезпечення безпеки дорожнього руху, зафіксовані в автоматичному режимі.
81. Оскарження й перегляд постанови в справі про адміністративний проступок.
82. Порядок і строк оскарження постанови.
83. Виконання постанови про накладення адміністративного стягнення.

9. Схема нарахування балів

Денна форма навчання. Розділ I. Конституційне право

Кількість балів за залік – 30.

Кількість балів за індивідуальне завдання – 10.

Кількість балів за контрольну роботу – 10.

Кількість балів протягом семестру за Розділом I – 50.

Поточний контроль, самостійна робота			Залікова робота за Розділом I	Сума
Індивідуальне завдання	Контрольна робота	Разом		
10	10	20	30	50

T1, T2 .... – теми розділів

Оцінювання знань передбачає такі види контролю:

- індивідуальне завдання – від 0 до 10 балів
- контрольна робота – від 0 до 10 балів
- залік – від 0 до 30 балів

Денна форма навчання. Розділ II. Адміністративне право

Кількість балів за залік – 30.

Кількість балів за індивідуальне завдання – 10.

Кількість балів за контрольну роботу – 10.

Кількість балів протягом семестру за Розділом I – 50.

Поточний контроль, самостійна робота			Залікова робота за Розділом I	Сума
Індивідуальне завдання	Контрольна робота	Разом		
10	10	20	30	50

T1, T2 .... – теми розділів

Оцінювання знань передбачає такі види контролю:

- індивідуальне завдання – від 0 до 10 балів
- контрольна робота – від 0 до 10 балів
- залік – від 0 до 30 балів

Заочна форма навчання. Розділ I. Конституційне право

Кількість балів за залік – 30.

Кількість балів за індивідуальне завдання – 10.

Кількість балів за контрольну роботу – 10.

Кількість балів протягом семестру за Розділом I – 50.

Поточний контроль, самостійна робота			Залікова робота за Розділом I	Сума
Індивідуальне завдання	Контрольна робота	Разом		
10	10	20	30	50

T1, T2 .... – теми розділів

Оцінювання знань передбачає такі види контролю:

- індивідуальне завдання – від 0 до 10 балів
- контрольна робота – від 0 до 10 балів
- залік – від 0 до 30 балів

Заочна форма навчання. Розділ II. Адміністративне право

Кількість балів на заліку – 30.

Кількість балів за індивідуальне завдання – 10.

Кількість балів за контрольну роботу – 10.

Кількість балів протягом семестру за Розділом I – 50.

Поточний контроль, самостійна робота			Залікова робота за Розділом I	Сума
Індивідуальне завдання	Контрольна робота	Разом		
10	10	20	30	50

T1, T2 .... – теми розділів

Оцінювання знань передбачає такі види контролю:

- індивідуальне завдання – від 0 до 10 балів
- контрольна робота – від 0 до 10 балів
- залік – від 0 до 30 балів

Критерії оцінювання індивідуального завдання (презентації)

Критерії оцінювання презентації з розділу:

1. Ступінь досягнення мети.
2. Зрозумілість і точність викладення авторської позиції.
3. Індивідуальність (авторство, неповторність).
4. Аргументованість (переконливість) позиції.
5. Володіння нормативною, навчальною та науково-монографічною базою.
6. Використання презентаційних засобів розміщення інформації: таблиці, схеми, діаграми, фото тощо.

10 балів ставиться за наступних умов:

- студент розкриває тему повно, послідовно, з обґрунтуванням власних висновків, виклад питань супроводжується наведенням прикладів та посиланням на чинне законодавство;

- все, що викладається у презентації, свідчить про глибоке розуміння і орієнтацію в явищах і процесах, що вивчаються;

- студент володіє нормативною, навчальною та науково-монографічною базою на високому рівні, що проявляється у вдалому поєднанні усіх видів джерел при виконанні роботи;

- креативний підхід до викладення питань теми (використання власних схем, діаграм, таблиць, цікавих прикладів, статистичних даних і т.п.)

- правильні вичерпні відповіді на ключові поняття теми, аргументованість висновків.

8-9 балів ставиться за наступних умов:

- студент дає правильний, повний виклад змісту підручника і матеріалу, за обраною тематикою, проте викладення матеріалу є лаконічним, що не дозволяє оцінити глибину знань з теми;

- все, що викладається у презентації, свідчить про розуміння і орієнтацію в явищах і процесах, що вивчаються;

- студент володіє нормативною, навчальною та науково-монографічною базою на високому рівні, що проявляється у вдалому поєднанні усіх видів джерел при виконанні роботи;

- креативний підхід до викладення питань теми (використання власних схем, таблиць і т.п.);

- ключові поняття теми загалом розкриваються, але аргументація викладеної позиції містить незначні неточності, допущено незначні помилки.

6-7 балів ставиться за наступних умов:

- студент розкриває тему на задовільному рівні, викладення матеріалу є лаконічним, що не дозволяє оцінити глибину знань з теми;

- все, що викладається у презентації, свідчить про неповне розуміння і слабку орієнтацію в явищах і процесах, що вивчаються;

- ключові поняття теми загалом розкриваються, але аргументація викладеної позиції містить суттєві неточностями або суперечності, що свідчить про недостатність опрацювання обраної тематики;

- відсутність власних схем, таблиць і т.п., а у разі їх наявності, допущення істотних помилок, нелогічність у групуванні матеріалу;

- студент володіє нормативною, навчальною та науково-монографічною базою на середньому рівні, що проявляється у невдалому поєднанні видів джерел при виконанні роботи, надмірному цитуванні законодавства або науково-монографічної літератури без належного аналізу;

- висновки відображають основні результати дослідження;

4-5 балів ставиться за наступних умов:

- правильні але неповні відповіді на ключові поняття теми, недостатньо повна аргументація позицій, висновки не охоплюють усієї теми.

- студент виявляє незнання частини навчального матеріалу, нелогічно його викладає;

- допускаються суттєві помилки або зовсім пропускаються важливі аспекти тематики;

- студент володіє нормативною, навчальною та науково-монографічною базою на низькому рівні, що проявляється у невдалому поєднанні видів джерел при виконанні роботи, надмірному цитуванні законодавства або науково-монографічної літератури без належного аналізу;

- надмірне запозичення таблиць, схем і т.п., формальний підхід до виконання завдання, допущено дві і більше істотних помилок;

- висновки неповно відображають результати проведеного дослідження.

1-3 бали ставиться за наступних умов:

- студент демонструє низький рівень знань нормативної, навчальної та науково-монографічної бази, надмірно цитує джерела без належного аналізу;

- студент припускається грубих помилок при викладі матеріалу, виявляє незнання значної частини навчального матеріалу, демонструє відсутність навичок аналізу досліджуваних явищ;

- демонструється формальний підхід до виконання завдання, презентація представляє собою непослідовний набір інформації;

- значне запозиченням схем, таблиць, слайдів та презентацій інших авторів;

- висновки не по суті проблематики, що розкривається або відсутні взагалі.

0 балів:

- викладений матеріал не відповідає чинному законодавству;

- викладений матеріал не відповідає темі презентації;

- робота є плагіатом.

Максимальна кількість балів, набраних при складанні індивідуальних завдань з обох розділів (Розділи I та II) – 20.

Критерії оцінювання контрольної роботи

Контрольна робота з розділу проводиться у формі письмової роботи, що складається з 10 тестових завдань з тем, передбачених робочою програмою в рамках питань, що виносяться для складання поточного контролю. робочою програмою в рамках питань, що виносяться для складання підсумкового контролю. Кожна правильна відповідь на одне тестове завдання оцінюється в 1 бал. Максимальна кількість балів набраних при виконанні контрольної роботи за 1 розділом – 10.

Максимальна кількість балів, набраних при написанні контрольної роботи – 20 (за результатами тестування з обох розділів (Розділи I та II)).

Критерії оцінювання заліку

Залік з розділу проводиться у формі письмової роботи, що складається з 30 тестових завдань з тем, передбачених робочою програмою в рамках питань, що виносяться для складання підсумкового контролю. Кожна правильна відповідь на одне тестове завдання оцінюється в 1 бал. **Максимальна кількість балів, набраних при складанні семестрового заліку – 60 (за результатами тестування з обох розділів (Розділи I та II)).**

Шкала оцінювання

Сума балів за всі види навчальної діяльності протягом семестру	Оцінка за національною шкалою
90-100	відмінно
70-89	добре
50-69	задовільно
1-49	незадовільно

10. Рекомендована література
10.1. Рекомендована література за Розділом І
Основна література

Міжнародно-правові документи:

1. Американська конвенція про права людини 1969 р. *Конституанта*. URL: <https://constituanta.blogspot.com/2011/02/1969.html> (дата звернення: 01.02.2018).
2. Африканська Хартія прав людини та народів 1981 р. *Конституанта*. URL: <https://constituanta.blogspot.com/2011/04/1981.html> (дата звернення: 01.02.2018).
3. Віденська конвенція про ліквідацію всіх форм расової дискримінації 1965 р., (в ред. від 04.02.1994) URL: http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/995_105 (дата звернення: 01.02.2018).
4. Декларація про захист усіх осіб від катувань та інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поводження і покарання: декларація, міжнародний документ від 09.12.1975. URL: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/995_084 (дата звернення: 01.02.2018).
5. Європейська конвенція про захист прав людини та основних свобод: міжнародний документ 1950 р., (в ред. від 02.10.2013). URL: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_004 (дата звернення: 01.02.2018).
6. Європейська конвенція про здійснення прав дітей: Конвенція, Міжнародний документ, Рада Європи від 25.01.1996. URL: http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/994_135 (дата звернення: 01.02.2018).
7. Загальна декларація прав людини ООН: Декларація, Міжнародний документ від 10.12.1948. URL: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_015 (дата звернення: 01.02.2018).
8. Загальна Ісламська Декларація прав людини (1981 р.). *Конституанта*. URL: https://constituanta.blogspot.com/2011/02/1981_26.html (дата звернення: 01.02.2018).
9. Заключний акт Наради з безпеки та співробітництва в Європі: Акт, Міжнародний документ ООН від 01.08.1975. URL: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/994_055 (дата звернення: 01.02.2018).
10. Конвенція ООН про права дитини: Конвенція, Міжнародний документ 20.11.1989. URL: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_021 (дата звернення: 01.02.2018).
11. Конвенція про запобігання злочинів геноциду та покарання за нього: міжнародний документ від 09.12.1948. URL: http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/995_155 (дата звернення: 01.02.2018).
12. Конвенція про ліквідацію всіх форм дискримінації щодо жінок: міжнародний документ 1952 р., (в ред. від 06.10.1999, підстава 995_794) URL: http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/995_207 (дата звернення: 01.02.2018).
13. Конвенція про припинення злочину апартеїду та покарання за нього від 30 листопада 1973 року: Конвенція, Міжнародний документ від 30.11.1973. URL: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_149 (дата звернення: 01.02.2018).
14. Конвенція проти катувань та інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поводження і покарання: Конвенція, міжнародний документ від 13.11.1998 (в ред. від 13.11.1998, підстава 234-14) URL: http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/995_085/ed19981113 (дата звернення: 01.02.2018).
15. Міжнародний пакт про громадянські і політичні права: Міжнародний документ від 16.12.1966 URL: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_043 (дата звернення: 01.02.2018).
16. Міжнародний пакт про економічні, соціальні і культурні права ООН; Пакт, Міжнародний документ від 16.12.1966. URL: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_042 (дата звернення: 01.02.2018).
17. Регламент Європейського суду з прав людини: Регламент. Міжнародний документ від 01.11.2003. URL: http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/980_067/page (дата звернення: 01.02.2018).

18. Статут Організації Об'єднаних Націй і Статут Міжнародного Суду: міжнародний документ 1945 р. (в ред. від 16.09.2005, підстава 995_е56). URL: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_010 (дата звернення: 01.02.2018).

Нормативно-правові акти:

1. Акт проголошення незалежності України від 24 серпня 1991 р. *Відомості Верховної Ради України*. 1991. № 38. Ст.502.
2. Виборчий кодекс України : Закон України від 19 грудня 2019 р. № 396-IX. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/396-20#Text>
3. Декларація прав національностей України від 1 листопада 1991 р. *Відомості Верховної Ради України*. 1991. № 53. Ст.799.
4. Декларація про державний суверенітет України від 16 липня 1990 р. *Відомості Верховної Ради УРСР*. 1990. № 31. Ст.429.
5. Конституція України від 28 червня 1996 р. (із змін.). URL : <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр>
6. Конституція Автономної Республіки Крим від 21 жовтня 1998 р., затв. Законом України від 23 грудня 1998 р. № 350-XIV. *Відомості Верховної Ради України*. 1999. № 5-6. Ст.43.
7. Про біженців та осіб, які потребують додаткового або тимчасового захисту : Закон України від 8 липня 2011 р. № 3671-VI. URL : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/3671-17>
8. Про Верховну Раду Автономної Республіки Крим : Закон України від 10 лютого 1998 р. № 90/98-ВР (із змін.). URL : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/90/98-вр>.
9. Про Вищу раду правосуддя : Закон України від 21 грудня 2016 р. № 1798-VIII URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1798-19>.
10. Про військово-цивільні адміністрації : Закон України від 03 лютого 2015 р. № 141-VIII. URL : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/141-19>
11. Про громадські об'єднання : Закон України від 22 березня 2012 р. № 4572-VI (із змін.). URL : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/4572-17>.
12. Про громадянство України : Закон України від 18 січня 2001 р. № 2235-III (із змін.). URL : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2235-14>.
13. Про Державний реєстр виборців : Закон України від 22 лютого 2007 р. № 698-V (із змін.). URL : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/698-16>.
14. Про добровільне об'єднання територіальних громад : Закон України від 05 лютого 2015 р. № 157-VIII. URL : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/157-19>.
15. Про друковані засоби масової інформації (преси) в Україні : Закон України від 16 листопада 1992 р. № 2782-XII (із змін.). URL : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2782-12>.
16. Про забезпечення прав і свобод внутрішньо переміщених осіб : Закон України від 20 жовтня 2014 р. № 1706-VII. URL : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1706-18>.
17. Про інформацію : Закон України від 2 жовтня 1992 р. № 2657-XII (в ред. Закону від 13 січня 2011 р. № 2938-VI). URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2657-12>.
18. Про Кабінет Міністрів України : Закон України від 27 лютого 2014 р. № 794-VII (із змін.). URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/794-18>
19. Про Конституційний Суд України : Закон України від 13 липня 2017 року № 2136-VIII. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2136-19>
20. Про комітети Верховної Ради України : Закон України від 4 квітня 1995 р. № 116/95-ВР (в ред. Закону від 22 грудня 2005 р. № 3277-IV). URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/116/95-вр>.
21. Про місцеве самоврядування в Україні : Закон України від 21 травня 1997 р. № 280/97-ВР (із змін.). URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/280/97-вр>.
22. Про місцеві державні адміністрації : Закон України від 9 квітня 1999 р. № 586-XIV (із змін.). URL : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/586-14>
23. Про національні меншини в Україні : Закон України від 25 червня 1992 р. № 2494-XII .URL : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2494-12>.

24. Про органи самоорганізації населення : Закон України від 11 липня 2001 р. № 2625-III (із змін.). URL : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2625-14>.
25. Про особливу процедуру усунення Президента України з поста (імпічмент) : Закон України від 10 вересня 2019 р. № 39-IX. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/39-20>
26. Про політичні партії в Україні : Закон України від 5 квітня 2001 р. № 2365-III (із змін.). URL : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2365-14>
27. Про правовий статус іноземців та осіб без громадянства : Закон України від 22 вересня 2011 р. № 3773-VI (із змін.). URL : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/3773-17>
28. Про прокуратуру : Закон України від 14 жовтня 2014 р. № 1697-VII (із змін.). URL : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1697-18>
29. Про Раду міністрів Автономної Республіки Крим : Закон України від 16 червня 2011 р. № 3530-VI (із змін.). URL : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/3530-17>
30. Про Раду національної безпеки і оборони України : Закон України від 5 березня 1998 р. № 183/98-ВР URL : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/183/98-вр>
31. Про Регламент Верховної Ради України : Закон України від 10 лютого 2010 р. № 1861-VI (із змін.). URL : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1861-17>
32. Про свободу совісті та релігійні організації : Закон України від 23 квітня 1991 р. № 987-XII (із змін.). URL : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/987-12>
33. Про службу в органах місцевого самоврядування : Закон України від 7 червня 2001 р. № 2493-III (із змін.). URL : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2493-14>
34. Про співробітництво територіальних громад : Закон України від 17 червня 2014 р. № 1508-VII. URL : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1508-18>
35. Про статус депутатів місцевих рад : Закон України від 11 липня 2002 р. № 93-IV (із змін.). URL : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/93-15>
36. Про статус народного депутата України : Закон України від 17 листопада 1992 р. № 2790-XII (із змін.). URL : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2790-12>
37. Про судоустрій і статус суддів : Закон України від 2 червня 2016 р. № 1402-VIII. URL : <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/1402-19>.
38. Про телебачення і радіомовлення : Закон України від 21 грудня 1993 р. № 3759-XII (в ред. Закону від 12 січня 2006 р. № 3317-IV). URL : <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/3759-12>
39. Про тимчасові слідчі комісії і тимчасові спеціальні комісії Верховної Ради України : Закон України від 19 грудня 2019 року № 400-IX. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/400-20#Text>
40. Про Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини : Закон України від 23 грудня 1997 р. № 776/97-ВР. URL : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/776/97-вр>
41. Про центральні органи виконавчої влади : Закон України від 17 березня 2011 р. № 3166-VI. URL : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/3166-17>
42. Про Центральну виборчу комісію : Закон України від 30 червня 2004 р. № 1932-VI (із змін.). URL : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1932-15>

Підручники та навчальні посібники

1. Конституційне право України : навч. пос. / за заг. ред. М.І. Марчука, О.С. Бакумова, Л.Д. Варуц, Т.І. Гудзь та ін. Х. : Харків нац. ун-т внутр. справ, 2017. 408 с.
2. Конституційне право України. Академічний курс: підручник : у 2 т. Т.1 / за ред. В.Ф. Погорілка. К.: Юридична думка, 2006. 544 с.
3. Конституційне право України. Академічний курс : підручник : у 2 т. Т.2 / за заг. ред. Ю.С. Шемшученка. К.: Юридична думка, 2008. 800 с.
4. Конституційне право України : підручник. 10-е (ювілейне) видання: перероблене та доповнене. Ужгород : РІК-У, 2020. 504 с.
5. Конституційне право України: підручник / за ред. В.П. Колісника та Ю.Г. Барабаша. Х. : Право, 2008. 416 с.

6. Конституційне право України : підручник / Т.М. Слінько, Л.І. Летнянчин, Ф.В. Веніславський та ін. ; за заг. ред. Т.М. Слінько. Х. : Право, 2020. 592 с.
7. Конституційне право України: посібник для підготовки до іспиту / Ю.Г. Барабаш, Л.К. Байрачна, І.І. Дахова та ін.; за заг. ред. Ю.Г. Барабаша. Х. : Право, 2012. 304 с.
8. Конституції і конституційні акти України. Історія і сучасність. / упоряд. І.О. Кресіна, О.В. Батанов; відп. ред. Ю.С. Шемшученко. 3-є вид. К. : Юридична думка, 2011. 328 с.
9. Кравченко В. В. Конституційне право України: навч. посіб.; 6-те вид., випр. та доповн. К. : Атіка, 2009. 608 с.
10. Погорілко В. Ф. Конституційне право України: підручник / В.Ф. Погорілко, В.Л. Федоренко ; за заг. ред. В.Л. Федоренка. 4-е вид., переробл. і доопр. К. : Ліра-К, 2012. 576 с.
11. Проблеми сучасної конституціоналістики: навч. посіб. / за ред. М.П. Орзіха. К.: Юрінком Інтер, 2011. 272 с. (Серія «Проблеми сучасної конституціоналістики». Вип. 1).
12. Проблеми сучасної конституціоналістики. Випуск 2 : Конституційні перетворення в Україні: навч. посіб. / за ред. М.П. Орзіха. К. : Юрінком Інтер, 2012. 432 с. (Серія «Проблеми сучасної конституціоналістики». Вип. 2).
13. Сьрьогін В. О. Конституційне право України: навч. посіб. Х. : ХНУВС, 2010. 368 с.
14. Скрипнюк О.В. Курс сучасного конституційного права України: академічне видання. Х. : Право, 2009. 468 с.
15. Совгіря О.В., Шукліна Н.Г. Конституційне право України. Повний курс: навч. посіб. Київ: Юрінком Інтер, 2018. 556 с.
16. Фрицький О.Ф. Конституційне право України : підручник; 2-е вид., переробл. та допов. К. : Юрінком Інтер, 2004. 510 с.
17. Чушенко В.І. Конституційне право України : підручник. К. : Ін Юре, 2007. 488 с.
18. Шляхтун П.П. Конституційне право України : навч. посіб. К. : Освіта України, 2010. 592 с.

Допоміжна література

1. Бандурка О.М., Древаль Ю.Д. Парламентаризм в Україні: становлення і розвиток: монографія. Х.: Ун-т внутр. справ, 1999. 288 с.
2. Барабаш Ю.Г. Парламентський контроль в Україні (конституційно-правовий аспект): монографія Х.: Легас, 2004. 191 с.
3. Батанов О.В. Муніципальна влада в Україні: проблеми теорії та практики: монографія К.: Юридична думка, 2010. 656 с.
4. Бедь В.В. Конституційно-правові аспекти реалізації права людини на свободу совісті та віровизнання : моногр. Ужгород : УУБА-КаУ, 2010. 278 с.
5. Берназюк Я.О. Конституційні основи правотворчості Президента України : моногр. Херсон «Гельветика», 2013. 400 с.
6. Берченко Г. В. Громадянське суспільство в Україні: конституційні аспекти : моногр. Х. : Юрайт, 2014. 208 с.
7. Богашов О.А. Конституційно-правовий статус органів управління виборчим процесом в Україні: монографія. К.: Центр учбової літератури, 2013. 274 с.
8. Боняк В.О. Конституційне право людини і громадянина на освіту в Україні: монографія. Дніпропетровськ: Ліра ЛТД, 2008. 180 с.
9. Виборче право України: навч. посіб. / за ред. В.Ф. Погорілка, М.І. Ставнійчук. К.: Парламентське вид-во, 2003. 383 с.
10. Волошин Ю.О. Конституційно-правове забезпечення європейської міждержавної інтеграції: теоретико-методологічні аспекти : моногр. / за ред. М.О. Баймуратова. К. : Логос, 2010. 428 с.
11. Голубка І.І., Бисага Ю.М., Піфко О.О. Конституційні права на свободу пересування та вільний вибір місця проживання в Україні та країнах ЄС: порівняльно-правовий аналіз : моногр. Ужгород : Гельветика, 2017. 212 с.

12. Громадські об'єднання в Україні: навч. посіб. / за ред. В. М. Бесчастного. К.: Знання, 2007. 415 с.
13. Журавський В.С. Становлення і розвиток українського парламентаризму (теоретичні та організаційно-правові проблеми): монографія. К.: Парламентське вид-во, 2002. 344 с.
14. Заворотченко Т.М. Політичні права і свободи людини й громадянина в Україні: теоретичні основи і проблеми реалізації: монографія / Дніпропетровськ: Вид-во Дніпроп. нац. ун-ту, 2013. 424 с.
15. Задорожня Г.В. Конституційно-правовий статус глави держави в Україні та зарубіжних країнах: порівняльний аналіз : моногр. К. : Алерта, 2016. 552 с.
16. Інавгурація. Історія та сучасність / О.В. Батанов, О.М. Стойко, М.Д. Ходаківський ; за ред. Ю.С. Шемшученка. К. : Юридична думка, 2013. 112 с.
17. Калинюк С.С., Бисага Ю.М., Белов Д.М., Ярема В.І. Конституційно-правовий статус адвокатури в механізмі реалізації права людини і громадянина на правову допомогу : моногр. Ужгород : Гельветика, 2017. 197 с.
18. Ключковський Ю.Б. Виборчі системи та українське виборче законодавство: монографія. К.: Час Друку, 2011. 132 с.
19. Ключковський Ю.Б. Принципи виборчого права: доктринальне розуміння, стан та перспективи законодавчої реалізації в Україні : моногр. К. : Ваїте, 2018. 908 с.
20. Ковтун В. І. Гарантії державного суверенітету України: конституційні аспекти : моногр. ; М-во освіти і науки України, Нац. юрид. ун-т ім. Я. Мудрого. Х. : Фактор, 2014. 216 с.
21. Колективні політичні права і свободи людини та громадянина в Україні: проблеми теорії та практики: монографія / за ред. Л.В. Новікової. Х.: Харків. нац. ун-т ім. В.Н. Каразіна, 2013. 352 с.
22. Колісник В.П. Національно-етнічні відносини в Україні: теоретичні засади та конституційно-правові аспекти: монографія / В.П. Колісник. Х.: Фоліо, 2003. 240 с.
23. Конституційно-правовий статус іноземців в Україні та країнах ЄС: порівняльний аналіз : моногр. / В. І. Іванчо, Ю. М. Бисага, О. О. Піфко. Ужгород: Гельветика, 2016. 200 с.
24. Конституційно-правові засади становлення української державності: монографія / за ред. В.Я. Тація, Ю.М. Тодики. Х.: Право, 2003. 328 с.
25. Конституційно-правові форми безпосередньої демократії в Україні: проблеми теорії і практики: монографія / за ред. В.Ф. Погорілка. К.: Ін-т держави і права ім. В.М. Корецького НАН України, 2001. 356 с.
26. Конституція України: наук.-практ. коментар / редкол.: В. Я. Тацій (голова редкол.), О.В. Петришин (відп. секретар), Ю. Г. Барабаш [та ін.]; Нац. акад. прав. наук України. 2-ге вид., переробл. і допов. Х. : Право, 2011. 1128 с.
27. Копиленко О.Л. Автономна Республіка Крим: проблеми правового статусу. К.: Таксон, 2002. 342 с.
28. Крусян А.Р. Сучасний український конституціоналізм: монографія. К.: Юрінком Інтер, 2010. 560 с.
29. Ленгер Я.І. Муніципально-правові колізії: загальнотеоретичний аспект : моногр. 2017. 336 с.
30. Летнянчин Л. І. Конституційні обов'язки людини і громадянина в Україні: проблеми теорії і практики: монографія. Х.: Видав. СПД ФО Вапнярчук Н.М., 2006. 256 с.
31. Липачова Л.М. Реалізація конституційного права людини та громадянина на звернення за захистом своїх прав і свобод до Європейського Суду з прав людини: монографія. Дніпропетровськ: Ліра-ЛТД, 2005. 204 с.
32. Марцеляк О.В. Вибори народних депутатів України: історія, теорія, практика: навч. посіб. Харків: ПРОМЕТЕЙ-ПРЕС, 2008. 636 с.
33. Марцеляк О.В. Інститут омбудсмана: теорія і практика: монографія. Х.: Вид-во НУВС, 2004. 450 с.

34. Марцеляк О.В. Спеціалізовані органи парламентського контролю в Україні: статус і функціонування: монографія / О.В. Марцеляк, Ю.М. Коломієць, Г.В. Зубенко; за ред. О.В. Марцеляка. Х.: ПРОМЕТЕЙ-ПРЕС, 2006. 268 с.
35. Мірошниченко Ю.Р. Конституційно-правове забезпечення народовладдя в Україні: монографія. К.: Фенікс, 2012. 360 с.
36. Місцеве самоврядування в Україні в умовах становлення правової держави: монографія / за ред. Ю.М. Тодики, В.А. Шумілкина. Х.: Одиссей, 2004. 392 с.
37. Нестеренко О. Інформація в Україні: право на доступ. Х.: Акта, 2012. 308 с.
38. Нечипорук Г.Ю., Бисага Ю.М., Берч В.В., Дешко Л.М., Бисага Ю.Ю., Нечипорук К.О. Конституційне право на звернення до Європейського суду з прав людини та механізм реалізації права на виконання його рішень : моногр. Ужгород : ТОВ «РІК-У», 2020. 196 с.
39. Олійник А.Ю. Конституційно-правовий механізм забезпечення основних свобод людини і громадянина в Україні: монографія. К.: Алерта, КНТ, Центр навчальної літератури, 2008. 472 с.
40. Органи державної влади України: монографія. / за ред. В.Ф. Погорілка. К.: Ін-т держави і права ім. В.М. Корецького, 2002. 592 с.
41. Орос М.М., Бисага Ю.М., Берч В.В., Дешко Л.М., Нечипорук Г.Ю. Право народу на спротив: конституційно-правове дослідження : моногр. Ужгород : ТОВ «РІК-У», 2020. 232 с.
42. Проблеми реалізації Конституції України: теорія і практика: монографія / відп. ред. В. Ф. Погорілко. К.: Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького НАН України; А.С.К., 2003. 652 с.
43. Проблеми функціонування місцевих рад та їх виконавчих органів: монографія / за ред. Ю. М. Тодики. Х.: Право, 2009. 540 с.
44. Реалізація права на безпечне для життя і здоров'я довкілля в Україні : моногр. / Л.Б. Васильчук, Ю.М. Бисага. Ужгород, 2019. 208 с.
45. Речицкий В.В. Политический предмет конституции: монографія. К.: ДУХ І ЛІТЕРА, 2012. 728 с.
46. Серьогін В.О. Право на недоторканність приватного життя у конституційно-правовій теорії та практиці: монографія. Х.: ФІНН, 2010. 608 с.
47. Серьогіна С. Г. Теоретично-правові та організаційні засади функціонування інституту президентства в Україні: монографія. Х.: Ксилон, 2001. 280 с.
48. Серьогіна С.Г. Форма правління: питання конституційно-правової теорії та практики: монографія. Х.: Право, 2011. 768 с.
49. Сироїд Т. Л. Правова основа та механізми захисту прав людини на міжнародному регіональному рівні // Вісник Академії митної служби України. Сер. : Право. 2014. № 1. С. 79-86. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/vamsup_2014_1_13
49. Скомороха В.Є. Конституційна юрисдикція в Україні: проблеми теорії, методології і практики: монографія. К.: МП Леся, 2007. 716 с.
50. Словська І.Є. Конституційно-правовий статус парламенту – Верховної Ради України: монографія. К.: Юрінком Інтер, 2013. 336 с.
51. Совгиря О.В. Конституційно-правовий статус Кабінету Міністрів України: сучасний стан та тенденції розвитку: монографія. К.: Юрінком Інтер, 2012. 464 с.
52. Стещенко Т.В. Правовий статус, система і організація роботи виборчих комісій: монографія. Х.: Видав. СПД ФО Вапнярчук Н.М., 2006. 208 с.
53. Ткаченко Є.В. Конституційно-правове регулювання мовних відносин: монографія. Харків: ФІНН, 2010. 336 с.
54. Фаловська І.М., Бисага Ю.М., Бисага Ю.Ю., Коцкулич В.В. Конституційний принцип рівності: правозастосовчі аспекти : моногр. Ужгород : Гельветика, 2018. 204 с.
55. Федоренко В.Л. Система конституційного права України: теоретико-методологічні аспекти: монографія. К.: Ліра-К, 2009. 580 с.

56. Федоренко В.А., Чернеженко О.М. Конституційні моделі місцевого самоврядування у державах-учасницях ЄС, Швейцарії та Україні : моногр. К. : Ліра-К, 2017. 288 с.

57. Фрицький Ю.О. Державна влада в Україні: становлення, організація, функціонування: монографія. Дніпропетровськ: Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ; Ліра ЛТД, 2006. 360 с.

58. Хромей В. В. Конституційне право на працю : моногр. Київ : Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2018. 240 с.

59. Цоклан В.І. Федоренко В.Л. Система сучасних джерел конституційного права України: монографія. К.: Ліра-К, 2009. 400 с.

60. Чернецька О.В. Конституційно-правовий статус депутатів місцевих рад за законодавством України: монографія. К.: ВД Скіф, КНТ, 2008. 144 с.

61. Чуб О.О. Конституційне право громадян України на участь в управлінні державними справами: монографія. Харків: Одиссей, 2005. 232 с.

62. Шамрай В.В. Конституційне право в умовах глобалізації та міждержавної інтеграції: теоретико-методологічний аспект : моногр. 2018. 358 с.

63. Шаповал В.М. Конституція і виконавча влада. К.: Юрінком Інтер, 2004. 80 с.

11. Посилання на інформаційні ресурси в Інтернеті, відео-лекції, інше методичне забезпечення

1. Офіційний веб-портал Верховної Ради України. URL: <http://portal.rada.gov.ua/>
2. Офіційне інтернет-представництво Президента України. URL: <http://www.president.gov.ua/>
3. Єдиний веб-портал органів виконавчої влади України. URL: <http://www.kmu.gov.ua/>
4. Офіційний веб-портал органів судової влади України. URL: <http://court.gov.ua/>
5. Офіційний веб-сайт Конституційного Суду України. URL: <http://www.ccu.gov.ua/>
6. Офіційний веб-сайт Верховного Суду. URL: <http://www.scourt.gov.ua/>
7. Офіційний веб-сайт Генеральної прокуратури України. URL: <http://www.gp.gov.ua/>
8. Офіційний веб-сайт Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини. URL: <http://www.ombudsman.kiev.ua/>
9. Офіційний веб-сервер Центральної виборчої комісії. URL: <http://www.cvk.gov.ua/>
10. Офіційний веб-сайт Української асоціації районних та обласних рад. URL: <http://uaor.org.ua/>

10.1. Рекомендована література за Розділом II

Основна література

1. Конституція України від 28 червня 1996 р. (із змін.) URL: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр>
2. Закон України «Про правонаступництво України». Відомості Верховної Ради УРСР. 1991. № 46. Ст.617.
3. Закон України «Про міжнародні договори України». Відомості Верховної Ради України. 2004. № 50. Ст.540.
4. Закон України «Про громадські об'єднання». Відомості Верховної Ради. 2013. № 1. Ст.3.
5. Закон України «Про громадянство України» Відомості Верховної Ради. 2001. № 13. Ст. 65.
6. Закон України «Про правовий статус іноземців та осіб без громадянства». Відомості Верховної Ради. 2012. № 19-20. Ст.179.
7. Закон України «Про біженців та осіб, які потребують додаткового або тимчасового захисту». Відомості Верховної Ради. 2012. № 16. Ст.146
8. Закон України «Про місцеве самоврядування в Україні». Відомості Верховної Ради. 1997. № 24. Ст.170.
9. Закон України «Про державну службу». Відомості Верховної Ради. 2016. № 4. Ст.43.

10. Закон України «Про звернення громадян». Відомості Верховної Ради України. 1996. № 47. Ст.256.
11. Закон України «Про прокуратуру». Відомості Верховної Ради. 2015. № 2-3. Ст.12.
12. Закон України «Про Кабінет Міністрів України». Відомості Верховної Ради України. 2014. № 13. Ст. 222.
13. Закон України «Про центральні органи виконавчої влади». Відомості Верховної Ради України (ВВР). 2011. № 38. Ст.385.
14. Закон України «Про місцеві державні адміністрації». Відомості Верховної Ради України (ВВР). 1999. № 20-21. Ст.190.
15. Закон України «Про військово-цивільні адміністрації». Відомості Верховної Ради (ВВР). 2015. № 13. Ст.87.
16. Закон України «Про боротьбу з тероризмом». Відомості Верховної Ради України (ВВР). 2003. № 25. ст.180.
17. Закон України «Про запобігання корупції». Відомості Верховної Ради (ВВР). 2014. № 49. Ст.2056.
18. Закон України «Про Національне антикорупційне бюро України». Відомості Верховної Ради (ВВР). 2014. № 47. Ст.2051.
19. Закон України «Про національну поліцію». Відомості Верховної Ради. 2015. № 40-41. Ст. 379.
20. Закон України «Про інформацію». Відомості Верховної Ради. 1992. № 48. Ст. 650.
21. Закон України «Про доступ до публічної інформації». Відомості Верховної Ради України (ВВР). 2011. № 32. Ст. 314.
22. Кодекс України про адміністративні правопорушення. Відомості ВРУ від 07.12.1984. № 8073-Х. ст.1122
23. Кодекс адміністративного судочинства України. Відомості ВРУ від 06.07.2005 № 2747-IV. ст.446

Допоміжна література

1. Адміністративне право України. Академічний курс: Підруч.: У 2 т.: Т.2. Особлива частина. Ред.колегія: В.Б.Авер'янов та ін. К.: Юрид.думка, 2009. 600 с.
2. Адміністративне право України: Підручник. За заг.ред. С.В. Ківалова. Одеса: Юрид.лит. 2003. 893 с.
3. Адміністративне право України: Підручник. За заг. ред. Ю.П. Битяка. Харків:Право,2010. 620с.
4. Битяк Ю.П., Зуй В.В. Адміністративне право України: Консп. лекцій. Х., 1996.
5. Битяк Ю.П., Зуй В.В., Комзюк А.Т. Переконавання і примус у державному управлінні. Адміністративна відповідальність: Консп. лекцій. Х., 1994.
6. Коваль Л. Адміністративне право України: Курс лекцій. К., 1994.
7. Козюбра Н.І. Переконавання та примус. К., 1970.
8. Кравчук М.В. Правові основи будівництва Національних Збройних Сил України в 1914-1993рр. Івано-Франківськ, 1997.
9. Остапенко О.І. Адміністративна деліктологія. Львів, 1997.
10. Скрипник А.П., Олійник М.О. Правові основи організації та управління фізичною культурою, спортом і туризмом в Україні. Х., 1996.
11. Цветков В.В. Державне управління: основні фактори ефективності: Політико-правовий аспект. Х., 1996.

11. Посилання на інформаційні ресурси в Інтернеті, відео-лекції, інше методичне забезпечення

- Верховна Рада України <http://zakon2.rada.gov.ua/laws>
- Президент України <http://www.president.gov.ua/>

- Кабінет Міністрів України <http://www.kmu.gov.ua/>
- Міністерство соціальної політики України <http://www.mlsp.gov.ua/>
- Конституційний Суд України <http://www.ccu.gov.ua/>
- Верховний Суд <http://www.scourt.gov.ua/>
- Судова влада України <http://court.gov.ua/>